

i Jul. og desl., kan for Fattige tilbeholdningen imod billigere Præis, end den, de selv kan gjøre muelig. I saa Fald affortes en forholdsmaessig Andeel af det til Almisse anvendte Pengebeløb, og vedkommende Fattige givtes da Anvisningsbrev til de Steder, hvor til saadan Udsørging Anstalt er stædt, imod at disse Stedler siden derfra med rede Penge, for Fattigvæsenets Regning, indløstes, og imod at Fattigvæsenet forvisser sig om, at det Anviste kommer den Fattige selv og ingen anden tilgode. 59.) Den Deel af Almissens Pengebeløb, der tilskaaes som Gæstgæst, udbetales ingenstunde til den Fattige, men opbæres til Kvotteridene; hvortil den Fattige, som selv Gæstgæst eller Hjælp til Gæstgæsten er tilskaaet, dersom gives Devis til Sikkerhed for Bæren, som, med sammes Aflevering, kan erholde Beløbet, det lyder paa, indbetalt ved Fattigvæsenets Hovedkasse. 60.) For saavidt fattige Børn ikke, ved egne Forældre, Slægt eller Venner, kan forsiges, ei heller i offentlig Stiftelse indtages, besøger Fattigvæsenet dem, ved den Udvælgelse, som for ethvert findes nødvendig, opstretter de hos egne Forældre, eller hos gode Plejeforældre, i Staden, eller udenfor samme.

VI.) Om Stolevæsenet for fattige Børn. 59.) Alle Børn i Staden, som ikke have Forældre eller Formyndere, der kan, eller andre, der vil, betale for deres Skolegang, bør gives frie Undervisning, og Fattigvæsenets Direction bør drage Omforg for, og medvirke til, at de nytte samme. 60.) Den frie Undervisning gives i de Fattig- og Skrifskoler, som i dette Stæde ere anlagte, og ved offentlig eller privat Støtelse understøttede. Til samtlige forberedte Støtelse bør alle Staden's fattige Børn forbeholdes saaledes, som best og beqvemmeligt see kan; og, findes disse Støtelse, alle tilsammentagne, ikke rummeligt nok for det

høje Antal af fattige Børn, søger Fattigvæsenets Direction for, at flere anlægges, eller at de nu værende indvides, saalidt Evne og Leilighed dertil kan udfindes.

61.) Skolegangens Stæde bør være, at Børnene, ved deres Stædes- og Legems-Stærkes rigtige Udvikling og Anvendelse, kan dannes til oplyste, gode og arbejdsomme Mennesker og Borgere; at de til den Ende tidlig gen hindres fra Lediggang og Laster, og vannes til Ordnelighed, Orden og Reenlighed; at de anføres til saadan Kundskab, som er nødvendig og gavnlig for Mennesket og Borgeren i Almindelighed; og: at de undervises og øves i saabant Arbejde, hvorved de i Fremtiden, enten, i Mangel af andet Næringsarbejde, kan fortjene deres Underholdning, eller nyttigen beskæftige sig i ledige Tider. 62.) Undervisningen i Stæderne skal altsaa være deelt mellem Videnskabs- og Haandarbejde og nyttige Legemsøvelser. 63.)

Ved Videnskabs forskaans ikke her det, som henhører til blot Lerdom, eller blot speculativ Kundskab i egentlig Forstand, men det, som for den menige Almue er fornødent, fatteligt og brugbart; saasom: Læsning, Skrivning, Tegning, Steltigton og Motal, almindelig Kundskab om Naturen og dens Indretninger og Virkninger, om borgerlige Indretninger og Pligter, om de vigtigste Sundhedsregler, om Fædrelandets og andre Landes Forsvarning og Velvæsenhed, o. d.; alt efter korte og simple Lærreiser, som dertil kan vælges, og med Hensyn til den Forskiel, som bør gøres i Undervisning for Drengene og Piger; ogsaa sørges for, at Børnene anføres tilrigtig og harmonisk Sang, især Coraler og gode Folkesange. 64.) Saadant arbejdet bør være af det

Slags, som i det daglige Liv kan for Almuens Gode være almindeligt og gavnligt, og som for Børnene, efter Forskielighed af Alder, Alder og Stærker, findes passers-

de, samt hvortil i Skolebygningerne kan være Sættigheds og Rum; saasom: at pille Dømtid; at farte Ud og Dømtid; at plukke og spinde Uld, Dømtid, Hør, Kamp og Blaar; at trinde, hapse, vinde, spole; at binde og strikke; at lappe paa Klæder; at stoppe Strømper; at knytte Sifergarn; at væve Bændler og uldne Dømtid; at gjøre Hæfter, flette Kurve, o. a. m.; og for Pigerne tillige: at tilbanne og sye Vinned og Klæder, m. v. Ved Arbejdets afvekslende Fordeling sees, blandt andet, ogsaa derpaa: at Legemsøvelserne styrkes tillige med at øves.

65.) Legemsøvelserne bør være af det Slags, som kan bidrage til den Styrke, Omhyggelse og Behændighed, som i den arbejdende Klasse ere nødvendige og nyttige. Ved Vædning om Sommeren, hvortil for enhver Skoles Drengsbørn bestemmes visse Dage og Timer, maatte disse tillige, under god Opsyn, gives Anvisning til at søgme.

66.) Ingen Undersøttelse fra Fattigvæsenet gives til Underholdning for fattige Børn, uden under det udtrykkelige Vilkaar: at Børnene skal stadigen søge de Undervisnings- og Arbejdsfælder, hvortil de henvises; og findes Almisselemmer eller andre, som ved Fattigvæsenet ere indskrevne, for sømmelige i at tilholde deres Børn, at søge Skolerne, eller de selv afholde dem derfra, advarsels de først, og naar Advarsel ei frugter, anses de efter 157 §. Et det Børnenes egen Skyld, at de udeblive, anses de med de Straffe, som Skolereglementerne nærmere for saadan forsælske fastsætte.

67.) Fra forberedte offentlige Skolegang kan og bør ikke gives Undtagelse, med mindre Skolekommissionen, i Overensstemmelse med de Regler, Directionen derom fastsætter, finder gyldige Grunde til, saadant at tilstæde for en Tid; men i alle Tilfælde, hvor Undtagelse saaledes tilstædes, bør omhyggeligst sørges for: at de Børn, som i den bestemte

Tid

Tid ikke møde i Skolerne, dog ikke savne den Undersøttelse og Anførsel til Arbejde, som er Skolegangens Dømtid. 68.) Naar og saasnart det kan sees, adskillige Dreng- og PigeSkoler fra hverandre, og hvert Slags gives sin særskilte, til sit Dømtid passende, Ordrening; imidlertid sørges saa meget muligt for: at Dreng- og Piger have Undervisnings- og Arbejdsfælder, og Børnene, hver for sig, hvor saadan Adskillelse ikke allerede findes Sted. 69.) Hvor store, eller for hvor stort et Antal af Børn, Skolerne kunne være indrettede, beror paa den Plads, og de Bygningers, som til enhver haves eller kan faaes; stærke, end for 200 Børn, bør ingen Skoleindretning være; men, hvor Sættighed dertil haves, bør Skolerne indrettes til detre Antal, og Lærernes Antal, Børnenes Inddeling i Klasser, samt andre Indretninger derefter ordnes saaledes: at paa een Tid, i eet Værelse, ikke undervises flere, end saa stort et Antal, som behørigt kan oversees og hensigtsmæssigen sysselsætted. Skoleoverretterne bør være lyse, rummelige og luftige. 70.) Hvor tidlig om Morgenen Børnene skal møde i Skolerne; hvorledes Tiden, medens de ere der, inddeles imellem afvekslende, gradvittig fremgaaende og efter deres Evner afpasset Undervisning i Kundskab, og Anførsel, eller Øvelse i Arbejde, m. v.; hvilke Læremethoder og Lærebøger skal indføres, for rigtig at udvikle deres Evner, og at de vilde mere til Skolegangen, end til udenlands Læring; hvorefter Børnene fordeles i Klasser; dette bliver i Reglementer for Skolerne i Almindelighed, eller for hver sær efter dens Locale, at fastsætte. 71.)

Naar og hvor stærke kan, træffes i Skolebygningerne Indretning til at give Børnene god og sund Middagsmåltid. De Børn, som saaledes faae Middagsmåltid, forblive i Skolen fra Morgenen til Aften, uden at gaae hjem om

Midt

i Jul.

Middagen.

72.) Endstaaende Anvisning og Døvelse altid maae være hoved-Øiemedet for Børnenes Haandarbejde i Skolerne, bliver det dog mestlig, at ogsaa noget dets ved erhverves. Hvorledes det, som ved Arbejdet erhverves, best kan anvendes til Nytte for Børnene eller deres Forældre, bestaaer i Directionen; ligesom den og lader paa se, at de Børn, som arbejde udenfor Skolerne, ikke af deres Fortjeneste saane det, som til Underholdning og Klæder, m. v., er dem fornødent.

73.) De af Børnene, som mest udmærkede sig, gives endvidere, til visse Tider af Aaret, Præmier for adskillig Tid i at lære og Bindelæselighed i at arbejde, hvorhos tillige Ederelighed, Orden og Reemlighed tages i Betragtning.

74.) Fra det 6te Aars Begyndelse skal Børnene, naar ikke Fattigvæsenets Bestyrere finde Aarsag til Undtagelse, være pligtige at læse Lese- og Arbejdsbøgerne.

75.) For yngre Børn under 5 Aar indrettes, naar saadant kan skee, enten i Skolebygningerne, eller andre hensigts- særskilte Værelser, hvor een eller flere stillesige aldrende Fruentimmer kan have Omfæng for, og Tilsyn med, saadanne Børn. Hovedøiemedet med denne Indretning er: at de yngre Børn kan afdrages fra Gadeløben, tidligst vannes til Orden, samt at Forældre, som gaae paa Dagarbejde, eller have Hønsigtning, som hindrer dem fra at passe smaa Børn, kunne have et Sted, hvor de kan hensætte dem, og være forvissede om, at de have got Tilsyn. Hvad forhen er sagt om Indtagelse af de ældre Børn, kan og, hvor saadanne Indretninger skee, blive anvendelig for de yngre. Den beskæmte og formelige Undervisning, som gives de ældre Børn, finder ikke Sted for disse, men alene saadan Ansørelse til smaat Arbejde og nogen Randfab, som for deres Alder kan være passende. Egentligen bliver Egeningen hertil for de yngre Børn mere en Tilladelse, end

i Jul.

end en Pligt; dog maae det saae Fattigvæsenets Direction se, at gjøre den til Vilkaar for Altmiste eller Underførsning, naar den finder, at Børnenes Lære bedre kan fremmes, ved saaledes at læge Skolen, end ved at være hjemme. 76.) Med Børnenes Konfirmation, som, efter foregaaende Overhøring og nærmere Beslutning af vedkommende Præster, skeer ved det 15de Aars Udgang, naar ikke desfor bedre Kundskab eller andre Omstændigheder foranledige Undtagelse, ender sig deres Skolegang i forberedte Fattigvæsenets Skoler. Fra den Tid gaae de ud i fast Lære eller Tjeneste, eller, for saavidt dertil ikke strax er Leilighed, i Fattigvæsenets Arbejdsanstalter for Børne; men i begge Tilfælde forblive de dog, indtil deres 18de Aars Ende, under Fattigvæsenets Bestyreres Tilsyn. 77.) Paa det at

de konfirmerede Børn, end ikke efter Konfirmationen, skulle saane Leilighed til at vedligeholde eller at udvide deres Kundskaber, og paa det at de under nyttig Børnstiftelse kunne anvende den Tid, da de ellers ved mulige Adspredelser kunne forledes til Uædelighed, sørger Fattigvæsenets Direction for: at efterhaanden, naar Leilighed og Evne dertil kan erholdes, om Søn- og Hælskedagene, efter Kirketjenesten, kunne i visse af dets Skoler, eller andre offentlige Bygninger, holdes Soreerørelser eller andre Slags Undervisninger for dem over Religionens og Moralsens samt de borgerlige Loves Grundregler, ligesom og over andre saadanne Ting, som for menige Mand i det daglige og borgerlige Liv kunne være nyttige og velskikkende. Disse Forelæsninger eller Undervisninger holdes paa forskjellige Steder og Tider, for Mandfolk for sig, og for Fruentimmer for sig. Alle, som forhen have søgt Fattig- og Skolefor, skal dertil have frit Afgang, og deres Forældre, Pleiefædre, Mødre, Fædre, Hønsigtende og Hønsigtende tilføjes at

1 Jul.
 være nærværende, for at kunne underrette sig om: at, og hvortledes, betes Børn, Wdvnslinger, Læredrenge, Stenestøper o. s. v., undervistes. Forelæsningerne holdes, og Undervisningen gives, af de bedste Skolelærere eller andre gode Mænd, som Gattigvæsenets Bestyrelse dertil, mod eller uden Betaling, kan formaae. 78.)
 Opfostringsstiftelsens Niemed er: at opdrage dutilige og kyndige Læringer for Fabriker og andre kongelige Haandteringer, og Stiftelsen har dertil sine særskilte Fonds. Disse Fonds, og samtlige den forstiftede Indtægtsafgifter, beholder den for sig, og afsondrede fra de øvrige, som tilhøre Gattigvæsenet; men til dens Niemed ordnes den meer hensigtsmæssigen, og indrettes saaledes: at en mere udsødt Undervisning gives der, end den, som kan finde Sted i Gattig- og Stiftelser i Almindelighed, og at ingen Børn af Stiftelsen antages, førend de ved visse Kundskaber dertil ere forberedte, alt efter følgende Hovedregler i. a.) De af samtlige Stadens Gattigs og Stiftelsers Drengestøber, som meest udmærkede sig ved Kundskab og Haandarbejde, samt ved Hæenslighed og Ederlighed, vælges fortrinkigen til Stiftelsen, og gives dette Fortrin, som en Belønning; I øvrigt søttes nærmere, hvor gammel en Dreng bør være, og hvad han i det mindste bør vide, for at kunne tilfreds Afgang til Stiftelsen. b.) De Dreng, som Private ere berettigede til at indsette, skal, for at kunne antages til Stiftelsen, have samme Kundskab og Arbeidsferdighed, som efter det foransatte bestemmes for Drengene fra Gattig- og Stiftelserne. Begjæres de antagne forinden, belyser Gattigvæsenet, at de saalænge indtil de kan blive antagne, udlattes hos gode Pleiefædre, som dertil foreslages, de for Gattigvæsenets Regning, staae under dets Opsigt, og gives sine Undervisning i Gattigvæsenets almindelige Skoler. Det samme gielder

i Tilfælde: at andre Børn udenfor Skoven begjæres antagne, og at Begjæringen findes grundet og bevilget. c.) Drengene vedblive at lære i Stiftelsen det samme, som i de højere Klasser i Gattig- og Stiftelserne skal have været lært, naat de der være forberedte, men med den Ildtidselse og de Tilfælde, som disse Drenges fortrinlige Egenkaber og den udmærkede Fuld, som bane dem Veien til Stiftelsen, gjøre for dem anvendelige, og som kan danne dem til en udmærket Klasse af Læringer for Skrifter, Haandværker, Øvevæsenet eller andre Nærings og Forretninger. Dem gives altsaa Velisighed til at lære flere Ting, end de, der kunne læres i de almindelige Gattig- og Stiftelser, saasom: imo.) Af Kundskaber: især Mathematick, Mechanik, Navigation, Tegning. 2do) Af Haandarbejder: Bøvning, Dreining, og andre præctiske mekaniske Arbejder i Træ og Metaller, for hvilke Slags Arbejder passende Indretninger søges tilveiebragte i Stiftelsens Bygninger. Og bør, ved Drengenes Forberedning til disse Kundskaber og Haandarbejder, tages Hensyn til enhveres Begjæring og Lyf til en Haandtering, frem for til en anden. d.) Endskiøndt Hovedniemedet for Drengenes Haandarbejde i Stiftelsen er: at de lære, og ikke, at de erhverve, bør dog, saameget muligt, ogsaa tages Hensyn til Erhverv; men da de underholdes af Stiftelsen, bør det Erhvervede komme Stiftelsens Kasse tilgode, som hidtil; alene, at nogen Deel deraf (saasom $\frac{1}{2}$ eller $\frac{2}{3}$ Deel), til Optæmning, kommer dem selv (enhver for sig) umiddelbar tilgode, til enten at oplægges for dem, eller til at anvendes med Overlæg til noget, for dem nyttigt. e.) Naar Drengene ere Konfirmerede, gaae de ud fra Stiftelsen, for at give Plads for andre, men forblive under Gattigvæsenets Bestyrelses Tilsyn, saalænge og paa samme Maade, som hidtil. Directionen sørger for, at for dem

1 Jul.

ufatte til gode Messere i de Haandteringer, som de best velge, eller til Eaes, eller i anden gavnlig og passende Det; og slutter paa deres Vegne Accord med Beskoms mende om deres Lærenat, m. v. f.) Den Tvangsløve som hndtil har hjemlet Christelsen de dert opfostrede Pers oners halve Formue, naar de ved Døden afgaae uden Livsarvinger, bortsaer, og det overlades til dem selv, naar og saavidt de komme til Belfand og Formue, at berøse, eise: Godebsindende, denne Christelse eller de Fats tig eller Fattikoler, hvor Grunden lagdes til deres Belfarb. 79.) I nogen Ligning med Opfostringshusets Institut for Drengsbarn søger Fattigvæsenets Direction med Eiden, naar mueligt, at indrette en særskilt Pigeekole, hvor de Pigebarn, som ved Slid, Orden og Oeddelighed ud mærke sig i samtsige Fattig, og Fattikoler, kan, for at blive desfo dvelligere Stønstepiger og Hunsmodre, nyde en mere udvidet Underviisning, end i bemeldte Skoler er mueligt, saalov: i den finere Stuneds og anden Ope ning, sin Daif, o. d. Denne Indretning kan begynde med et mindre Antal, og efter Tid og Omstændigheder sigge til et større.

80.) Til Lærere, som under hørt i det Kundskabelige, antages, med Hensyn til det, hvort de have at undervise, dvelige Studentere, eller Seminarister, eller andre, som dertil ere beqvemmer og, saavidt nye behøves, i det Antal, som for enhver Skole, efter dens Forfatning, findes nødvendigt. De blive enten faste Lærere, der gives aarlig Løn, eller St melærere. For at spare Rum til Skoleverreiser i Skoles bygningerne, og for ikke at udvide disse Bygninger mere, end behøves, antages til Regel: at ingen Lærer, som Lærer, gives heretter Doepel i Skolebygningerne, men alene da, naar det findes gavnligt, tillige at overdrage ham saadant Opfyn over Skolen, at det er nødvendigt, at han, for Opfynets Skuld paa Stedet, boer i Sko

lebyr

1 Jul.

lebygningen; i hvilket Saad ham det indbrømmedes Bor pel. S ærligt bør Lærerne, som boe uden Skolebygningerne, indfinde sig det til de dem bestemte Læder. Det samme gielder om dem, der anvise til Saandars bejde, hvortil altid maae vælges Personer, som selv ere færdige i de Haandarbejder, til hvilke de anvise, og, lige Duelighed forudsat, altid de meest Strængende. 81.) I det, som foretages til Skolernes og Skoler Underviisningens Forbedring, søger Directionen, hvor ikke den fulde Forbedring kan ske strax, at gaae frem efterhaanden, dog saaledes, at over denne Ereen af Fats tigforstrelsen, som en af de aller vigtigste, vaages med mueltigste Omhu, og, at der uførtøvet sørges for: at, naar nogen nye Skole indrettes, den strax gives den Form, som, efter de her fremførte Grundføringer og andre Regler for et vel indrettet Skolevæsen, ansees for den vigtigste.

82.) Da samtsige Stadens Satz tig og Fattikoler bør have eet Diemed, bør de og, saar meget mueligt, følge een Plan, og alt det, som udv gær eller vedkommer det frue Skolevæsen for Fattige, udgøre et sammenstemmende Heels. For saavidt alting der maatte være Fattig eller Fattikoler, som formodesi Sundatfer ikke komme ind under Fattigvæsenets særskilte og umiddelbare Beshyrelse, bør Fattigvæsenets Skole kommission, og de Directioner eller Kommissioner, som foresktaa bemeldte Skoler, sette sig i næste Fors bindelse med hinanden, saaledes: at de med hinanden overlagge, naar Ting, tilfelles for dem alle, falde under Veraabslagning; at de meddele hinanden indbyrdes alle de Hindretninger, som kunne udfordres til at fremme det fælles Diemed, og at Medlemmerne af Fattigvæ senets Skolekommission og af de andre Skolebeshyrelser saaledes, som imellem dem kan vedtages, jevnlig med hinanden beshyrelse hiandens Skoler, for, hver især, saar

XII. Deel.

§ 1

meget

1 Jul.

meget nøiere at fiende Forbindelsen i det Høle, og at giare hinanden de Bemærkninger, som enhver maatte finde Anledning til. Yder bør de alle med hinanden paa see, og, i Forening med Nærigheden, sørge for, at ikke alene de Dørn, hvilke, eller hvis Forældre, ved Fattigvæsenet ere indførte, men ogsaa andre den menige Almens Dørn betnemligen og skadigen søge Læse: og Attributskoler, og der saaledes anføres til Rundskab og Attribut, at Bunkundighed og Drekløshed, disse Lidet til Fattigdom, kunne betnemligen og ved forenede Børstræbelser forekommes.

VII.) Om Sygepleien i Særdeleshed. 83.) Alle Syge, som Fattigvæsenet, efter 34 §, har at drage Omfarg for, gives Huur og Pleie hjemme i deres Bopæl, naar saadant kan see, uden at deres Liv voves, eller, at de, som ere om dem, udsættes for farlig Smitte, eller for anden betydelig Uleilighed, eller at Kuren gøres langvarigere eller besværligere for Fattigvæsenet; Men paa vedkommende Sygehospital, naar de, efter det, som her er anført, ei bør helbredes hjemme og Hospitalplads et ledig. For dem, der have smittefærdige Sygdomme, indrettes afsondrede Værelser. 84.) De Tilfælde, i hvilke den Syge ei bør helbredes hjemme, men skal indlægges i Sygehospital, ere: Forsaadnessesker og Wodgang, for at hindre den særlige og lette Udbredelse; Andre hidlige Sygdomme, naar Rummet i den Syges Bolig er saa knapt, eller Borsigen saa aaben eller fugtig, eller Familiens Omkønbilgheder saa usse, eller i andre Maader saaledes bestafne, at den Syge ei kan faae den høist fornødne Pleie der, eller og Sygdommen kan beskyttes at blive ondartet, eller og Lagen af andre Nærstager ingenlunde kan vente at faae den Syge helbredet hjemme, eller og Sygdommens Tilfælde kan beskyttes sædelige for andre af Famili-

len;

1 Jul.

ten; Knap eller slem Skurv, naar flere kan beskyttes smittede deraf i Huset; Venerisk Sygdom, naar den bestaer i mere, end blot locale Tilfælde, som ikke smitte ved den almindelige Samvæm; Afstundighed, som de Omkønbørende kan beskytte Skade eller betydelig Uleilighed af; Kræft i høi Grad og andre stinkende Saar; Veenbrud og andre betydelige ubvortes Beskadigelser, som ei med Sikkerhed kan behandles hjemme, eller som fordre betydelige chirurgiske Operationer. 85.) Der som dog en Syg, i noget af de her opregnede Tilfælde, heller ønske at blive helbredet hjemme, og Saamilken tillige ønsker det, og Lagen troer, det kan see uden Fare for nogen af Familiens, og uden at hindre Høledelsen, eller at forarsage Fattigvæsenet større Besværling, da maade det og see, naar derom saa høstigen, som mueligt, indvortes Sygekommissionens Samtykke. 86.) Ethvert af de Hovedstricter, i hvilke Staden inddeles, bliver tillige et Sygedistrict, hvortil Pleielege anføres, dog saaledes: at de nuværende Pleieleger, saalænge de vedblive dette Embede, paatage sig hver 2 Districter, hvortil disse Pleieleger stietages for Tilfønet i de dem hidtil underlagte Hospitaler. 87.) Til Districts Pleiesage antages ingen, som ei med god Karsætte har den Erfaren, der berettiger til Praxis i Landet; og bør, under lige Omstændigheder, den, som haade har medietnist Erfaren ved Facultetet, og chirurgisk Erfaren ved det chirurgiske Academie, altid gives Fortrin for den, som sanner en af disse. Enhver Districts Pleiesage skal bue i sit District, eller i Nærheden af samme. Han antages og instrueres af Directionen efter Sygekommissionens Forslag. Han strærder, efterat have oplagt til Directionen, eller at være oplagt af Directionen, 3 Maaneder i Forveien. I Tilfælde af en Sæges Sygdom eller andet lovligt Forsald, besærges hans Forret-

§ 12